

Siber Flört Şiddeti Mağdurları ve Failerinde Şiddete Yönelik Tutum ve Sorumluluk Algısı¹

Nefise LADİKLİ², İtir TARI CÖMERT³

Öz

Geleneksel flört şiddetinden farklı olarak, fiziksel ve zamansal sınırların ötesine geçen siber flört şiddeti yeni nesil bir toplumsal sorun olarak görülmektedir. Siber flört şiddeti sıkça geleneksel şiddet formuyla birlikte seyretmektedir. Bu araştırmada, siber flört şiddeti mağduru ve faili bireylerin şiddete yönelik kabul edici tutumları ve sorumluluk algıları arasındaki olası ilişkiler araştırılmıştır. Bulgular, şiddet uygulama ile şiddete yönelik kabul edici tutum ve sorumluluğu atfetme biçimleri arasında ilişki olduğunu; cinsiyet gruplarının şiddete yönelik tutum ve sorumluluk algılarında farklılık bulunduğunu; siber flört şiddeti mağduru ve faili olan kişilerin şiddete yönelik tutum ve sorumluluk algılarının farklılaştığını göstermektedir. Elde edilen sonuçların güncel literatür ekseninde tartışılarak sınırlı Türkçe literatüre katkıda bulunulması ve tespit edilen boşlukların paylaşılarak yeni araştırma konularına ışık tutulması hedeflenmektedir.

Anahtar Sözcükler

flört şiddeti
siber zorbalık
yakın partner şiddeti

Makale Hakkında

Geliş Tarihi: 21.09.2022

Kabul Tarihi: 20.01.2023

Doi:
10.20304/humanitas.1178541

Violence-Related Attitudes and Responsibility Perception in Cyber Dating Violence Victims and Perpetrators

Abstract

Unlike traditional dating violence, cyber dating violence that goes beyond physical and temporal boundaries is seen as a new generation social problem. Cyber dating violence is often accompanied by a traditional form of violence. In this study, possible correlations between the accepting attitudes toward violence and perceptions of responsibility of cyber dating violence victims and perpetrators were investigated. Findings show that there is a correlation between violence perpetration and the accepting attitude toward violence and the way of imputation; the difference in attitudes and responsibility perceptions of gender groups toward violence; the attitudes and responsibility perceptions toward violence of cyber dating violence victims and perpetrators differ. It is aimed to contribute to the limited literature in Turkish by discussing the results obtained in the axis of the current literature and to shed light on new research topics by sharing the identified gaps.

Keywords

dating violence
cyberbullying
intimate partner violence

About Article

Received: 21.09.2022

Accepted: 20.01.2023

Doi:
10.20304/humanitas.1178541

¹ Araştırma, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'nun 11.11.2021 tarih ve 09/27 sayılı kararı ile etik açıdan uygun bulunmuştur.

² Arş. Gör., Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul/Türkiye, nladikli@fsm.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1033-7251

³ Doç. Dr., Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul/Türkiye, itcomert@fsm.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6032-4416

Giriş

İletişim alanında kaydedilen teknolojik ilerlemenin her adımı, insan ilişkilerinde de yeni iletişim biçimlerini beraberinde getirmektedir. Son yirmi yılda iletişim kanallarındaki çeşitlenme göz önüne alındığında, diğer kişiye doğrudan ulaşabilmenin yanında; hakkında bilgi toplayabilmenin, kişiyi izleyebilmenin, kişinin aile bireylerinden çalışma ortamına, yakın ilişkilerinden kişisel ilgilerine erişebilmenin de kolaylaştığı görülmektedir. Bu yeni kazanımlar yakın ilişki içerisinde sergilenen takip ve kontrol davranışları için cazip yollar sunmakta, ilişki içerisinde yaşanan şiddete yeni yüzler eklemektedir.

Flört şiddeti (FŞ) mevcut flört ilişkisi içerisinde veya önceki flört partneri tarafından sözlü, fiziksel ve cinsel saldırı ya da şiddeti, zorlama, kontrol etme, baskı kurma, tehdit etme gibi ilişkişel, psikolojik ve duygusal saldırganlık biçimlerini kapsar (de La Rue, Polanin, Espelage ve Pigott, 2017). FŞ, kişilerarası şiddet, yakın partner şiddeti veya ilişki şiddeti şemsiye terimleri altında yer alır. Şiddetin, evli olmayan partnerler arasındaki romantik ilişkinin flört aşamasında gerçekleşmesi sonucunda söz konusu şemsiye terimler altında bir form olarak değerlendirilmektedir. Literatür taraması sürecinde FŞ'nin flört istismarı olarak da anıldığı görülmüştür. Siber flört şiddeti (SFŞ) ise, şu anki ya da önceki romantik partnerin davranışlarını araştırmak, partnere kontrol uygulamak, partneri küçük düşürmek, tehdit etmek, taciz etmek, izlemek, zorlamak veya yalnızlaştırmak için dijital platformların (örneğin, çevrimiçi sosyal ağlar), aygıtların (örneğin, akıllı telefon; gizli veya uzaktan kontrol edilebilen kamera sistemleri), çevrimiçi kaynakların (örneğin, bloglar, çevrimiçi video paylaşım siteleri), yazılımların (örneğin, konum takip yazılımları; casus yazılımlar) ve uygulamaların (örneğin, mail; anlık mesajlaşma uygulamaları) kullanılmasıyla meydana gelir (Fernet, Lapierre, Hébert ve Cousineau, 2019). SFŞ, “geleneksel” ya da “fiziki” şiddetin aksine fiziksel ve zamansal sınırların ötesindedir. Partnerin yaşamının farklı alanlarına en az çabayla aynı anda zarar verilmesi söz konusudur (Morelli, Bianchi, Chirumbolo ve Baiocco, 2017). SFŞ, dijital ilişki şiddeti, dijital partner şiddeti, teknoloji temelli ilişki şiddeti, siber flört istismarı gibi terimlerle anılabilmektedir. Kapsayıcı bir terim birliği olmasa da her şekilde kasıtlı, planlı ve tekrarlayıcı şekilde gerçekleştirilen SFŞ, mağdurun psikolojik sağlığını teknoloji yoluyla tehdit eder. Geleneksel FŞ ve SFŞ mağduriyetinin kaygı, depresyon, travma sonrası stres, sosyal fobi belirtilerini; psikolojik sıkıntıyı; sosyal izolasyonu; madde kullanımını; yaşam üzerinde kontrolü kaybetme algısını; ümitsizlik, tükenmişlik, değersizlik, çaresizlik, savunmasızlık, dayanıksızlık, utanç, şüphecilik ve öfke gibi duyguları; düşük özsaygıyı; kendine zarar verme davranışları ve intihar düşüncesi ile girişimi riskini arttırdığı

bildirilmektedir (Brown, Flood ve Hegarty, 2020; Brown ve Hegarty, 2021; Fernet ve ark., 2019; Hancock, Keast ve Ellis, 2017; Lindsay, Booth, Messing ve Thaller, 2015; Reed, Tolman ve Ward, 2017; Stonard, 2020).

Kadın ve erkeklerde SFŞ mağduriyetinin benzer oranlarda olduğunu bildiren çalışmalar da olmasına rağmen (Bennett, Guran, Ramos ve Margolin, 2011; Lee ve O'Sullivan, 2014; Leisring ve Giumetti, 2014; Reed, Tolman ve Ward, 2016; Reed ve ark., 2017; Smith ve ark., 2018), mevcut literatürün büyük bölümü cinsiyet farklılığına işaret etmektedir. İlgili çalışmalarda, kadınların, cinsel ve etnik azınlık grupların, özellikle 18-25 yaş arasındaki genç yetişkinlerin SFŞ'ye maruz kalma riskinin yüksek olduğuna dair kanıtlar mevcuttur (Bates, 2016; Dank, Lachman, Zweig ve Yahner, 2014; Fernet ve ark., 2019; King-Ries, 2011; Stonard, 2021; Zweig, Dank, Yahner ve Lachman, 2013). Bunun yanında literatürde, erkekler için daha yüksek mağduriyet oranı bildiren bir çalışma da bulunmaktadır (Hinduja ve Patchin, 2021). SFŞ mağduriyeti ve failliği, cinsiyet ile alt davranışlar özelinde incelendiğinde, özellikle genç kadınların teknolojiyi kullanarak izleme ve kontrol etme davranışları ile minör olarak görülebilecek hakaret etme, lakap takma, partnerin kişisel iletişim kanallarını izinsiz kontrol etme gibi eylemleri daha sık gerçekleştirdiği; erkeklerin ise tehdit ve küçük düşürme gibi daha ciddi eylemlerde bulunduğu görülmüştür (Leisring ve Giumetti, 2014). Bir başka araştırmada, erkeklerin kadınlara kıyasla daha sık cinsel içerikli SFŞ (örneğin, müstehcen görüntüler gönderme; partneri müstehcen görüntüleri ile tehdit etme, baskı uygulama, zorlama gibi) uyguladığı; kadınların ise cinsel olmayan SFŞ (örneğin, cinsel içerikli olmayan tehdit mesajları gönderme; partnerin kişisel iletişim kanallarını izinsiz kontrol etme; izinsiz paylaşımlarda bulunma) uygulayıcısı olarak daha ön planda olduğu belirtilmektedir (Brown ve Hegarty, 2021). Partner şiddetinin taraflar arasında büyük ölçüde çift yönlü olarak yaşandığına ilişkin bulgularla benzer olarak, SFŞ uygulayan tarafın SFŞ mağduru olma ihtimalinin de yüksek olduğunu gösteren çok sayıda araştırma mevcuttur (Borrajo, Gámez-Guadix ve Calvete, 2015; Langhinrichsen-Rohling, Misra, Selwyn ve Rohling, 2012; Leisring ve Giumetti, 2014; Zweig ve ark., 2013).

FŞ'nin geleneksel ve siber formları genellikle bir arada görülmektedir. Literatürde SFŞ ile çevrimdışı fiziki ve/veya psikolojik FŞ beraberliğine dikkat çekilmektedir (Paat, Markham ve Peskin, 2020; Yahner, Dank, Zweig ve Lachman, 2015). Ergenler ve yetişkinler ile yürütülen araştırmalarda geleneksel FŞ ve SFŞ'nin yüksek oranda ilişkili olduğu belirtilmektedir (Lachapelle, Fernet, Hébert ve Guyon, 2021; Zweig ve ark., 2013). SFŞ'nin bir tür psikolojik şiddet olarak ele alındığı ve çevrimdışı FŞ ile beraber ortaya çıkma eğilimi

gösterdiğini (Melander, 2010; Schnurr, Mahatmya ve Basche, 2013); SFŞ ile çevrimdışı fiziksel, duygusal (Leisring ve Giumetti, 2014) ve psikolojik şiddetin (Borrajo ve ark., 2015) ilişkili olduğunu bulgulayan çalışmalara rastlanmaktadır.

Biliş ve tutumların, davranışların oluşumundaki ve değişimindeki rolü uzun yıllardır çalışılmakta, ortaya konan farklı perspektiflerden çok sayıda bulguyla bilimsel bir gerçeklik olarak kabul görmektedir. Şiddet davranışı ve saldırganlık da bu eksende çokça incelenmiştir. Aile içi şiddette failin bilişsel süreçleri (Bandura, 1977, 1978); inançların, beklenti ve tutumların şiddet davranışlarına katkısı (Aldarondo ve Mederos, 2002); sergilenen şiddet davranışlarında cinsiyet kalıp yargılarının, hatalı inançların ve şiddete yönelik tutumların rolü (Taylor-Browne ve Croke, 2002); şiddete karşı müdahale ve önleme stratejileri geliştirilmesinde bilişlerin sorgulanması, değiştirilmesi ve şiddet davranışlarının istendik yönde dönüştürülmesi ile bu minvalde çeşitli modellerin geliştirilmesi (Yun ve Vonk, 2011) gibi çok sayıda dikkat çeken araştırma yayınlanmıştır. Bugün gelinen noktada, saldırganlığın ortaya çıkışında şiddete yönelik tutumların da önemli rol oynadığı bilinmektedir. Söz gelimi, belirli ırk, etnisite, inanç veya gruplara karşı olumsuz tutumların artan saldırganlıkla ilişkili oluşu; kadınlara yönelik olumsuz tutumların cinsel ve fiziksel şiddetin artışıyla bağlantı göstermesi gibi bulgular şiddete yönelik tutum temelinde birleşmektedir (Anderson, Benjamin, Wood ve Bonacci, 2006). Kişilerin şiddete yönelik tutumları pozitif yönde olduğunda şiddet ve saldırganlık eylemleri, ihtiyaçları gidermek ve istenenleri elde etmek için uygun bir araç olarak görülebilir. Tutumlar bireyin bir davranış için harekete geçip geçmemesi ile de bağlantılıdır (Ajzen, 1991, 2003; Fazio, 1990) ve şiddetin doğasını açıklamaya yönelik çeşitli modellerde şiddet davranışının önemli belirleyicilerinden biri olarak ele alınmaktadır (Nunes, Pedneault ve Hermann, 2022). Söz konusu şiddet eyleminin algılanan etkililiği ve eylemi gerçekleştirme fırsatlarının ulaşılabilirliği, şiddete yönelik pozitif tutum ile birleştiğinde, normatif davranış kalıpları yerine şiddet tercih edilir hale gelebilmektedir (van den Berg ve van Hemert, 2021).

İlişki içerisindeki şiddete yönelik tutumlara dair araştırmalarda yer alan kimi bulgularda, şiddete yönelik pozitif tutumun cinsiyetlere göre farklılaşmadığı; başka araştırmalarda ise erkeklerin ilişki içerisindeki şiddete yönelik pozitif tutum sergileme konusunda daha yüksek olasılığa sahip olduğu vurgulanmaktadır (Dardis, Edwards, Kelley ve Gidycz, 2013). Literatürde, erkek ve kadın failerin partner şiddetini hoş gören tutumlara sahip olduğunu, şiddeti ve/veya sonuçlarını minimize etme eğilimi gösterdiklerini bildiren çalışmalar bulunmaktadır (Cauffman, Feldman, Jensen ve Arnett, 2016; Henning, Jones ve

Holdford, 2005; Stith, Smith, Penn, Ward ve Tritt, 2004). Kadınların partner şiddetine yönelik pozitif tutumlarına dair kısıtlı sayıda çalışmaya rağmen, erkeklerin partner şiddetine karşı göz yumma, haklı görme, onaylama, tolerans gösterme eğiliminde olduğunu gösteren araştırmalar mevcuttur (Courtain ve Glowacz, 2021; Pornari, Dixon ve Humphreys, 2013). FŞ'yi kabul edici tutumların, aile hakkındaki geleneksel inançların ve sağlıklı ilişkiler kurabilme becerilerindeki (veya ilişki anlayışındaki) kısıtlılığın FŞ yanında SFŞ mağduriyeti için de risk faktörü olduğu belirtilmektedir (Stonard, 2020).

Yakın partner şiddeti, ilişki şiddeti, FŞ veya SFŞ gibi olgularla ilgili biliş dair spesifik ve kapsamlı bir teori bulunmamaktadır. Şiddet faillerinin bilişsel karakteristiklerine yönelik çıkarımlarda ve hatta kuramsallaştırmada kullanılabilecek önemli bir araştırma literatürü var olmakla beraber sistematik olmayan bir şekilde geliştiği görülmektedir (Senkans, McEwan ve Ogloff, 2020). FŞ ve SFŞ'ye dair araştırmalarda biliş, ana bir bileşen değil tamamlayıcı bir unsur olarak ele alınmaktadır. Örneğin, sosyal psikoloji literatüründe ilişki şiddetinde güvensiz bağlanmayla ilintili bilişlerin rolüne odaklanılırken; klinik literatürde kişilik bozukluklarıyla ilişkili bilişler yakın ilişki şiddetinde bir risk faktörü olarak ele alınmaktadır. Risk değerlendirme yazınında, yakın ilişki şiddeti hakkında çarpıtılmış düşüncelerin ve bu düşüncelerle bağlantılı bilişlerin, şiddet faili olmada bir risk etmeni olduğu vurgulanmaktadır (Kropp ve Gibas, 2011).

Gilchrist (2009), genel antisosyal (örneğin, antisosyal ve şiddet içeren davranışlar hoş gören tutumlar); suça özgü (örneğin, yakın ilişki şiddetini destekleyen tutumlar); kadınsılık ve erkeksiliğe ilişkin ve ilişkiye mahsus (örneğin, abartılı ilişki beklentileri) bilişlerin tamamının FŞ'de rol oynuyor olabileceğine işaret etmiştir. Daha yakın tarihte Senkans, McEwan ve Ogloff (2020) tarafından ortaya konan ve bilişin temel alındığı bir modelde, yakın partner şiddetinin saldırgan ilişkisel şemalardan etkilendiği vurgulanmaktadır. Model, agresif ilişkisel şemaların çiftin etkileşimlerindeki sosyal ipuçlarını işleme mekanizmasını bozduğunu; bu şemalara sahip olan kişilerin saldırganlık ve şiddete yatkın hale geldiğini varsaymaktadır. Söz konusu şemaların ilişkilerle ilgili yararsız bilişleri kapsayan ilişkisel biliş, bazı durumlarda saldırganlığı ve antisosyal davranışları destekleyen saldırgan-antisosyal biliş ve cinsiyetle ilgili faydasız bilişlerden oluşan cinsiyet bilişi bileşenlerinden doğduğu belirtilmektedir.

Biliş, şiddet davranışlarının sorumluluğuna ilişkin tutum ve algılar üzerinde de belirleyicidir. Bilişin şiddet sorumluluğuyla ilişkisini inceleyen araştırmalarda inkâr, küçültme, suçlama, haklı görme, cezalandırma, onaylama, şiddeti kabul etme gibi tutumlar çalışılmışsa da yakın ilişkilerde şiddet sorumluluğu ve biliş ilişkisinin sıklıkla suçlama, inkâr

ve küçültme tutumlarıyla ele alındığı görülmektedir (Yun ve Vonk, 2011). “Sorumluluğun yer değiştirilmesi ve şiddete uğrayan tarafın ve/veya alkol, stres gibi unsurların şiddete sebep olarak gösterilmesi” suçlama, “şiddeti hafife alma ve bu husustaki endişeleri ciddiye almama” küçültme, “şiddetin olmadığını/böyle bir olayın gerçekleşmediğini söyleme” ise inkâr olarak adlandırılmaktadır (Pence ve Paymar, 1993).

Psikodinamik teoride suçlama, faili suç veya olaya dair kaygıdan korumaya yönelik bilinçdışı bir savunma mekanizması olarak görülmektedir. Şiddet failleri, suçlama yoluyla kusuru mağdura yansıtır veya farklı unsurlara atıfta bulunarak şiddet uygulamalarından ötürü taşıdıkları sorumluluğu azaltırlar (Hearn, 1998). İnkâr, failin hoş olmayan gerçekliği düşünmekten kaçınmasına izin veren bir işleyiş olarak değerlendirilmekte, bu yolla failin sorumluluğu üzerine almamasını sağlamaktadır. İşledikleri kusurun sorumluluğunu inkâr eden kişilerin aynı veya benzer fiili yeniden işleme olasılıklarının daha yüksek olduğu bilinmektedir (Bancroft, 2002). Küçültme, kusurlu davranışın sıklığının, şiddetinin, olumsuz sonuçlarının gerçekte daha fazla olmasına rağmen en aza indirgenmiş şekilde değerlendirilmesine yol açar. Scott ve Straus (2007) tarafından, inkâr ve küçültmenin aynı eksen üzerinde yer aldığı; inkârın küçültmenin daha uç bir versiyonu olduğu belirtilmektedir.

İlişki şiddetine dair algı ve savunma mekanizmalarını ele alan bir araştırmada, daha önce şiddete uğrayan partnerlerin, sonraki ilişkilerinde şiddete uğradıklarında, şiddet davranışlarını küçülterek algılama olasılıklarının yüksek olduğu bildirilmektedir (Scott ve Straus, 2007). Şiddet sorumluluğuna yönelik çeşitli araştırma ve şiddeti önlemeye yönelik geliştirilen bazı eğitim modellerinde, failerin sıklıkla şiddet içeren davranışlarını inkâr ettiği; küçümsediği veya başkalarını suçladığı, partnere yönelik şiddet içeren davranışlarından kendilerinin sorumlu olmadığını iddia ettikleri ortaya konmuştur (Aldarando ve Cayouette, 2002; Bancroft, 2002; Neuger ve Polling, 2004).

Suçlama, küçültme ve inkârı ilişki içerisinde inceleyen sistemik teoriler ise şiddeti, ilişki dengesini korumaya yönelik olarak partnerler tarafından sürdürülen tekrarlayıcı ve kalıcı davranış kalıpları olarak ele almaktadır (Hansen ve Harway, 1993). Bu yaklaşımda, şiddet davranışlarının olduğu bir ilişkide partnerlerin her birinin -eşit katkısı olmasa da- düşmanca, zorlayıcı ve şiddet içeren ilişki tarzına katkıda bulunduğu belirtilmektedir. İlişki içerisinde suçlama, küçültme veya inkara başvurma; ilişki doyumunu azaltan, şiddet olasılığını ise arttıran bir dinamik olarak düşünülmektedir (Gelles ve Maynard, 1987; Neidig, Friedman ve Collins, 1985).

İlişki şiddetinin yüz yüze ve geleneksel tipten, dijitalleşen ve çok yüzlü bir şiddet biçimine dönüşümü her iki olgunun ayrıca çalışılmaya ihtiyaç duymasının yanında, birbiriyle olan bağlantılarının incelenmesi ve olası örtüşme ya da farklılıkların tespiti noktasında yeni bir araştırma alanı oluşturmaktadır. Literatürdeki söz konusu ihtiyaca dayanarak, SFŞ uygulayan ve maruz kalan kişilerin geleneksel ilişki şiddetine dair sorumluluk algılarını ve şiddete yönelik tutumlarını incelemek amacıyla tasarlanan bu çalışmada şu sorulara cevap aranmıştır:

1. Şiddete yönelik kabul edici tutum ile şiddet sorumluluğu algısı arasında anlamlı bir ilişki mevcut mudur?

2. Kadın ve erkeklerin şiddete yönelik kabul edici tutum ve şiddet sorumluluğu algısı ile SFŞ mağduru ve faili olma durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık var mıdır?

3. SFŞ mağduru ve faili olma durumu ile şiddete yönelik kabul edici tutum ve şiddet sorumluluğu algısı arasında kayda değer bir ilişki var mıdır?

4. Şiddete yönelik kabul edici tutum ve şiddet sorumluluğu algısı puanları; SFŞ mağduru, faili veya hem mağdur hem fail olma kategorileri açısından farklılaşmakta mıdır?

Yöntem

Örneklem

Araştırmanın örneklemini, rastlantısal örnekleme yöntemi kullanılarak yüz yüze ve çevrimiçi kanallar vasıtası ile erişilen 414 katılımcıdan oluşmaktadır. Örneklem grubunda yer alacak kişilerde, bilgilendirilmiş onam formunda verilen bilgi ve belirtilen şartları kabul etme ile 18 yaş ve üzerinde olma kriterleri aranmıştır. Ek olarak, katılımcıların halihazırda devam eden bir romantik ilişki içerisinde olmaları veya geçmişte bir ilişki tecrübelerinin olması gözetilmiştir. Bu kriterler doğrultusunda ulaşılan örneklem grubunun 214'ü (%51,7) kadın, 200'ü (%48,3) erkektir. Örneklemin yaş aralığı 18-52 (Ort.=24,57; S=6,76) arasında değişmektedir. Güncel ilişki durumu olarak katılımcıların 252'si (%60,9) bir erkek-kız arkadaşı olduğunu; 106'sı (%25,6) dulluk veya boşanma sebepleri de dâhil olmak üzere bekar olduğunu; 56'sı (%13,5) ise evli olduğunu bildirmiştir. Romantik ilişkisi devam eden katılımcıların ilişki süreleri incelendiğinde, 154 (%53,5) kişinin 12 ay ve daha kısa süredir ilişki içerisinde olduğu; 76 (%26,4) kişinin ilişki süresinin 1-3 yıl arasında değiştiği; 58 (%20,1) kişinin ilişkisinin ise 3 yıl ve daha uzun süredir devam ettiği görülmektedir. Katılımcıların 70'i (%16,9) daha önce romantik ilişkisi içerisinde şiddete maruz kaldığını;

156'sı (%39,2) ise kendi ebeveyni arasında veya ebeveyni tarafından kendisine yönelik şiddet davranışları olduğunu beyan etmiştir.

Veri Toplama Araçları

Sosyodemografik bilgi formu.

Bağımlı değişkenler üzerinde etkisi olabileceği düşünülen demografik değişkenlere ilişkin olarak, araştırmacılar tarafından hazırlanan 16 sorudan oluşmaktadır. Veri toplama ara yüzünün ilk bölümünü oluşturan form, katılımcıların kimliğini açık etmeyecek sosyodemografik bilgiler (örneğin; yaş, ilişki durumu, eğitim durumu, yaşanan yer, çalışma durumu gibi) ile ilişki içerisinde şiddet davranışına dair çeşitli belirteçleri (örneğin; ilişki şiddetine şahit olma, maruz kalma, ebeveynler arasında şiddet varlığı, ebeveynler tarafından şiddete maruz kalma gibi) içermektedir.

Siber Flört İstismarı Ölçeği.

Romantik ilişki içerisinde bireyin partnerine uyguladığı ve/veya partneri tarafından maruz bırakıldığı siber şiddeti ölçmek üzere geliştirilmiştir (Borrajo, Gámez-Guadix, Pereda ve Calvete, 2015). 40 maddeden oluşan altılı Likert tipi ölçeğin 20 maddesi siber istismara maruz kalana (bu çalışmada "mağdur" olarak anılacaktır), 20 maddesi ise siber istismar uygulayana (bu çalışmada "fail" olarak anılacaktır) yönelik olarak ayrılmıştır. Ölçek doğrudan saldırganlık ve izleme/kontrol şeklinde iki alt boyutu ölçmektedir. Alt boyut toplam puanlarında yükselme SFŞ davranışı sergilemenin veya maruz kalmanın arttığına işaret etmektedir. Ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları Bakır ve Kalkan (2019) tarafından gerçekleştirilmiştir. Doğrudan saldırganlık alt boyutunun iç tutarlılık değeri siber istismara maruz kalan için 0,78; istismar uygulayan için 0,79 olarak hesaplanmış, izleme/kontrol alt boyutunun iç tutarlılık değeri ise siber istismara maruz kalan için 0,85; istismar uygulayan için 0,84 olarak hesaplanmıştır. Bu çalışmada ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık değerleri siber istismara maruz kalan için doğrudan saldırganlık alt boyutunda 0,86, izleme/kontrol alt boyutunda 0,87; siber istismar uygulayan için ise doğrudan saldırganlık alt boyutunda 0,89, izleme/kontrol alt boyutunda 0,84 olarak bulunmuştur.

Yakın İlişkilerde Şiddet Sorumluluğu Ölçeği.

Romantik ilişki içerisinde, bireyin partnerine uyguladığı şiddet davranışlarına yönelik sorumluluk bilincine dair tutumlarını ölçmek üzere geliştirilmiştir (Yun ve Vonk, 2011). 20 maddeden oluşan beşli Likert tipi ölçeğin orijinal versiyonunda minimize etme, şiddeti kabul etme, partneri suçlama, dışsal faktörleri suçlama şeklinde dört alt boyut bulunmaktadır. Alt boyut toplam puanlarında yükselme bireyin alt boyutun değerlendirdiği özelliğe sahip

olduğuna işaret etmektedir. Ölçeğin Türkçe formunun (Akın, Gülşen, Aşut ve Akca, 2012) geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarında, orijinal versiyondaki dörtlü faktör yapısının korunduğu görülmüştür. Orijinal formda alt boyutlar için hesaplanan Cronbach Alfa katsayıları sırasıyla 0,83; 0,75; 0,82; 0,76 iken, Türkçe formun ilk ölçümünde 0,71; 0,58; 0,77 ve 0,64; ikinci ölçümünde ise 0,81; 0,83; 0,80 ve 0,64 olarak bildirilerek Türk örnekleminde güvenilir bir ölçüm aracı olarak literatüre kazandırılmıştır. Bu çalışmada Cronbach Alfa katsayıları minimize etme alt boyutu için 0,85; şiddeti kabul etme alt boyutu için 0,72; partneri suçlama alt boyutu için 0,88; dışsal faktörleri suçlama alt boyutu için ise 0,63 olarak hesaplanmıştır.

Flörtte Şiddete Yönelik Tutumlar Ölçeği.

Flörtte şiddet kullanımına yönelik tutumları ölçmek üzere geliştirilmiştir (Price, Byers ve Flört Şiddeti Araştırma Ekibi, 1999). Erkeğin uyguladığı ve kadının uyguladığı şeklinde iki ayrı form ve psikolojik, fiziksel, cinsel şiddet alt boyutlarından oluşan ölçeklerden alınan yüksek puan, flört şiddetine yönelik kabul edici tutumun yüksek olduğunu göstermektedir. Türkçe adaptasyon çalışmaları erkeğin flörtte uyguladığı fiziksel flört şiddeti ve psikolojik flört şiddeti ile kadının flörtte uyguladığı fiziksel flört şiddeti ve psikolojik flört şiddetine yönelik tutum ölçekleri için gerçekleştirilmiştir (Yumuşak ve Şahin, 2014). Türkçe adaptasyon çalışmasında Cronbach Alfa katsayıları, erkeğin flörtte uyguladığı fiziksel flört şiddeti için 0,87; erkeğin flörtte uyguladığı psikolojik flört şiddeti için 0,81; kadının flörtte uyguladığı fiziksel flört şiddeti için 0,82; kadının flörtte uyguladığı psikolojik flört şiddeti için 0,75 olarak hesaplanarak geçerli ve güvenilir bir araç olarak kullanıma sunulmuştur. Bu çalışmada ölçeğin alt boyutlarına ilişkin Cronbach Alfa katsayısı, erkeğin flörtte uyguladığı fiziksel flört şiddeti için 0,88; erkeğin flörtte uyguladığı psikolojik flört şiddeti için 0,82; kadının flörtte uyguladığı fiziksel flört şiddeti için 0,86; kadının flörtte uyguladığı psikolojik flört şiddeti için 0,84 olarak hesaplanmıştır.

İşlem

Araştırma, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'nun 11.11.2021 tarih ve 09/27 sayılı kararı ile etik açıdan uygun bulunmuştur. Araştırmada kullanılacak ölçekler basılı ve dijital hale getirilerek katılımcılara ulaştırılmıştır. Katılımcılara öncelikle araştırmanın amacını, verilen bilgilerin anonimliğine ilişkin teminatı, gönüllü katılım esasını, yaş ile ilişki durumu gerekliliklerini ve dilediklerinde çalışmadan geri çekilebileceklerini bildiren bir onam formu verilmiştir. Onam formunu kabul eden katılımcılardan, okuma hızlarına bağlı olarak yaklaşık 15-20 dakika süren araştırma ölçeklerini doldurmaları istenmiştir. Elde edilen verilerin analizinde R istatistik dili tabanlı

üçüncü nesil bir yazılım olan *jamovi* 1.3.6 (2021) kullanılmıştır. Açık kaynak kodlu ve ücretsiz bir yazılım olması; farklı istatistiksel analizlerin aynı arayüzde yürütülmesine imkân tanınması ve alandaki yeni istatistiksel yöntemlerin programa entegre edilerek kolaylıkla kullanılabilmesi nedeniyle *jamovi* tercih edilmiştir.

Analiz öncesinde veri setindeki ters yönlü maddeler düzenlenerek ölçek alt boyutlarının toplam puanları hesaplanmıştır. SFŞ fail ve mağdur olma durumunu ayırabilmek adına ilgili alt boyutların toplam puanı alınarak, katılımcılar yükselme görülen alt boyutta sınıflandırılmıştır. SFŞ faili ve mağduru olma durumlarına göre şiddete yönelik kabul edici tutum ve şiddet sorumluluğu algısı puanlarındaki farklılaşmanın hesaplanması için, Siber Flört İstismarı Ölçeği toplam puanları ortalamasının bir standart sapma üstü ve altı olacak şekilde bölünmüştür. Fail olma durumu için puanı ortalamasının bir standart sapma üstünde yer alan kişiler “fail”, mağdur olma durumu için puanı ortalamasının bir standart sapma üstünde yer alan kişiler “mağdur”, hem fail hem mağdur olma puanı ortalamasının birer standart sapma üstünde yer alan kişiler ile “hem fail hem mağdur” olarak kategorize edilmiştir. Ölçek alt boyut toplam puanlarının yaş, cinsiyet ve SFŞ mağduru veya faili olma durumuna göre dağılımı incelenmiştir. Puanların normal dağılım varsayımını karşılamadığı tespit edildiğinden parametrik olmayan analizler kullanılmıştır. Şiddete yönelik kabul edici tutum ile şiddet sorumluluğu algısı ve SFŞ faili veya mağduru olma durumu arasındaki olası ilişkilerin tespiti için basit korelasyon analizi (Kendall’s tau-b); literatüre dayanarak ilişki üzerinde etkisi olabileceği düşünülen cinsiyet değişkeni kontrol edilmek suretiyle, şiddete yönelik kabul edici tutum ile şiddet sorumluluğu algısı ve SFŞ faili veya mağduru olma durumu arasındaki ilişkiye yönelik olarak kısmi korelasyon analizi (Kendall’s tau-b); kadın ve erkeklerin şiddete yönelik kabul edici tutumunu, şiddet sorumluluğu algısını ve SFŞ faili veya mağduru olma durumlarını kıyaslamak amacıyla Mann-Whitney U testi; SFŞ faili ve mağduru kişilerin şiddete yönelik kabul edici tutum ile şiddet sorumluluğu algısındaki farklılığı ölçmek amacıyla Kruskal-Wallis H testi uygulanmıştır. Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını ortaya çıkarmak için Dwass-Steel-Critchlow-Fligner (DSCF) testinden faydalanılmıştır. Kruskal-Wallis H ve Dwass-Steel-Critchlow-Fligner testleri kadın ve erkek SFŞ fail-mağdur gruplarıyla da tekrarlanarak cinsiyetler özelindeki farklılığın araştırılması amaçlanmıştır.

Bulgular

Şiddete yönelik kabul edici tutum toplam puanının, şiddet sorumluluğu algısı alt boyut toplam puanları ile ilişkisini incelemek üzere Kendall sıralı korelasyon katsayısına dayalı

(Kendall's tau-b) korelasyon analizi uygulanmıştır. Analiz sonucunda, erkeğin uyguladığı psikolojik şiddeti kabul ile şiddeti kabul etme ($r_\tau = 0,169, p < 0,001$), partneri suçlama ($r_\tau = 0,212, p < 0,001$) ve dışsal faktörleri suçlama ($r_\tau = 0,156, p < 0,001$) arasında; erkeğin uyguladığı fiziksel şiddeti kabul ile şiddeti minimize etme ($r_\tau = 0,094, p < 0,01$) ve dışsal faktörleri suçlama ($r_\tau = 0,086, p < 0,05$) arasında; kadının uyguladığı psikolojik şiddeti kabul ile şiddeti minimize etme ($r_\tau = 0,157, p < 0,001$), kabul etme ($r_\tau = 0,217, p < 0,001$), partneri suçlama ($r_\tau = 0,121, p < 0,001$) ve dışsal faktörleri suçlama ($r_\tau = 0,197, p < 0,001$) arasında; kadının uyguladığı fiziksel şiddeti kabul ile şiddeti minimize etme ($r_\tau = 0,080, p < 0,05$), kabul etme ($r_\tau = 0,161, p < 0,001$), partneri suçlama ($r_\tau = 0,182, p < 0,001$) ve dışsal faktörleri suçlama ($r_\tau = 0,146, p < 0,001$) arasında istatistiki olarak anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır (Tablo 1).

SFŞ mağduru veya faili olma toplam puanları ile şiddete yönelik kabul edici tutum ve şiddet sorumluluğu algısı alt boyut toplam puanları arasındaki ilişkiyi incelemek üzere Kendall sıralı korelasyon katsayısına dayalı (Kendall's tau-b) korelasyon analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda, SFŞ fail toplam puanı ile şiddeti minimize etme ($r_\tau = 0,092, p < 0,01$), kabul etme ($r_\tau = 0,081, p < 0,01$), dışsal faktörleri ($r_\tau = 0,094, p < 0,01$) suçlama ile erkeğin ($r_\tau = 0,153, p < 0,001$) ve kadının ($r_\tau = 0,274, p < 0,001$) uyguladığı psikolojik şiddeti kabul arasında pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. SFŞ mağdur toplam puanı ile şiddeti kabul etme ($r_\tau = 0,115, p < 0,001$), partneri suçlama ($r_\tau = 0,098, p < 0,01$), dışsal faktörleri suçlama ($r_\tau = 0,161, p < 0,001$) ve erkeğin ($r_\tau = 0,087, p < 0,05$) ve kadının ($r_\tau = 0,229, p < 0,001$) uyguladığı psikolojik şiddeti kabul arasında pozitif yönde anlamlı ilişkinin varlığı bulgulanmıştır (Tablo 1).

Kadın ve erkeklerin şiddete yönelik kabul edici tutum, şiddet sorumluluğu algısı ve SFŞ fail-mağdur puanları arasında farklılık olup olmadığını tespit etmek amacıyla Mann-Whitney U testi yapılmıştır. Analiz sonucunda kadın ve erkeklerin partneri suçlama ($U(N_{kadın} = 214, N_{erkek} = 200) = 16768,00, p < 0,001$) ve şiddete yönelik kabul edici tutum puanlarında ($U(N_{kadın} = 214, N_{erkek} = 200) = 13565,00, p < 0,001$) istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Kadın ve erkeklerin kadının uyguladığı psikolojik şiddeti kabul alt boyutunda farklılaştığı ($U(N_{kadın} = 214, N_{erkek} = 200) = 15496,00, p < 0,001$); kadın tarafından uygulanan psikolojik şiddeti kabul toplam puanı için erkeklerin ($Mdn = 22,00$); partneri suçlama alt boyutu için ise kadınların ($Mdn = 14,00$) medyan değerinin daha yüksek olduğu okunmaktadır (Tablo 2).

Tablo 1

Şiddete Yönelik Kabul Edici Tutum, Şiddet Sorumluluğu Algısı Alt Boyutları ve SFŞ Faili-Mağduru Olma Durumu Arasındaki İlişkinin Korelasyon Analizi ile İncelenmesi

	Değişken	
	1. Şiddeti minimize etme	2. Şiddeti kabul etme
B. SFŞ- mağdur	0,026	0,115***
A. SFŞ- fail	0,092**	0,081**
d. Kadının uyguladığı fiziksel şiddeti kabul	0,080*	0,161***
c. Kadının uyguladığı psikolojik şiddeti kabul	0,157***	0,217***
b. Erkeğin uyguladığı fiziksel şiddeti kabul	0,094**	0,011
a. Erkeğin uyguladığı psikolojik şiddeti kabul	0,060	0,169***
4. Dışsal faktörleri suçlama	-0,002	0,250***
3. Partneri suçlama	-0,014	0,321***
2. Şiddeti kabul etme	-0,120***	-
1. Şiddeti minimize etme	-	-
B. SFŞ- mağdur	0,161***	0,098**
A. SFŞ- fail	0,094**	0,153***
d. Kadının uyguladığı fiziksel şiddeti kabul	0,146***	0,182***
c. Kadının uyguladığı psikolojik şiddeti kabul	0,197***	0,121***
b. Erkeğin uyguladığı fiziksel şiddeti kabul	0,086*	0,026
a. Erkeğin uyguladığı psikolojik şiddeti kabul	0,156***	0,212***
4. Dışsal faktörleri suçlama	-	0,149***
3. Partneri suçlama	-	0,321***
2. Şiddeti kabul etme	-	-0,120***
1. Şiddeti minimize etme	-	-
B. SFŞ- mağdur	0,047	0,229***
A. SFŞ- fail	0,022	0,274***
d. Kadının uyguladığı fiziksel şiddeti kabul	-	0,309***
c. Kadının uyguladığı psikolojik şiddeti kabul	-	0,250***
b. Erkeğin uyguladığı fiziksel şiddeti kabul	-	0,269***
a. Erkeğin uyguladığı psikolojik şiddeti kabul	-	0,156***
4. Dışsal faktörleri suçlama	-	0,149***
3. Partneri suçlama	-	0,321***
2. Şiddeti kabul etme	-	-0,120***
1. Şiddeti minimize etme	-	-

* $p < 0,05$. ** $p < 0,01$. *** $p < 0,001$

Tablo 2

Şiddet Sorumluluğu Algısı, Şiddete Yönelik Kabul Edici Tutum ve SFŞ Fail-Mağdur Puanlarının Cinsiyet Grupları Açısından Karşılaştırılması

Değişken	Cinsiyet	Medyan	U	p
Şiddeti minimize etme	Kadın	23,000	20928,000	0,727
	Erkek	24,000		
Şiddeti kabul etme	Kadın	12,000	20976,000	0,698
	Erkek	13,000		
Partneri suçlama	Kadın	14,000	16768,000	<0,001
	Erkek	12,000		
Dışsal faktörleri suçlama	Kadın	5,000	16768,000	0,377
	Erkek	6,000		
Erkeğin uyguladığı psikolojik şiddeti kabul	Kadın	39,000	20920,000	0,692
	Erkek	39,000		
Erkeğin uyguladığı fiziksel şiddeti kabul	Kadın	28,000	21376,000	0,984
	Erkek	28,000		
Kadının uyguladığı psikolojik şiddeti kabul	Kadın	20,000	15496,000	<0,001
	Erkek	22,000		
Kadının uyguladığı fiziksel şiddeti kabul	Kadın	28,000	21136,000	0,827
	Erkek	28,000		
Şiddeti kabul-genel	Kadın	71,000	13565,000	<0,001
	Erkek	93,000		
SFŞ-fail	Kadın	31,000	20968,000	0,723
	Erkek	30,000		
SFŞ-mağdur	Kadın	31,000	20232,000	0,337
	Erkek	33,000		

SFŞ faili ve mağduru olma durumlarına göre şiddete yönelik kabul edici tutum ve şiddet sorumluluğu algısı puanlarındaki farklılaşmanın hesaplanması için Kruskal-Wallis H testi uygulanmıştır. Analiz sonucunda erkeğin uyguladığı fiziksel ($H(2) = 11,932, p < 0,01$) ve psikolojik ($H(2) = 7,391, p < 0,05$) şiddeti kabul, kadının uyguladığı fiziksel şiddeti kabul ($H(2) = 14,026, p < 0,001$) ile şiddeti minimize etme ($H(2) = 46,657, p < 0,001$), dışsal faktörleri suçlama ($H(2) = 10,154, p < 0,01$), partneri suçlama ($H(2) = 20,433, p < 0,001$) ve şiddeti kabul etme ($H(2) = 18,291, p < 0,001$) puanlarında SFŞ faili ve mağduru gruplar arasında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür (Tablo 3). Farkın hangi gruptan kaynaklandığının belirlenmesi için DSCF ikili karşılaştırma testi yapılmıştır. Erkeğin uyguladığı fiziksel şiddeti kabul boyutunda farkın hem SFŞ faili hem de mağduru olan

kişilerden kaynaklandığı; hem SFŞ faili hem de mağduru olan kişilerin medyan değerinin ($Mdn = 31,00$) fail ($Mdn = 28,00$) ve mağdur ($Mdn = 28,00$) gruptan yüksek olduğu hesaplanmıştır. Erkeğin uyguladığı psikolojik şiddeti kabul boyutunda fark hem SFŞ faili hem de mağduru olan kişilerden kaynaklanmaktadır; hem SFŞ faili hem de mağduru olan kişilerin medyan değeri ($Mdn = 48,00$), fail ($Mdn = 43,00$) ve mağdur ($Mdn = 46,00$) gruptan yüksektir. Kadının uyguladığı fiziksel şiddeti kabul boyutunda farklılık, mağdur grubunun yüksek olan medyan değeriyle ($Mdn = 33,00$) görülebilmektedir. Şiddeti minimize etme ve şiddeti kabul etme alt boyutlarında farkın SFŞ mağduru gruptan kaynaklandığı saptanmıştır. Şiddeti minimize etme alt boyutunda ($Mdn = 25,00$) ve şiddeti kabul etme alt boyutunda ($Mdn = 18,00$) mağdur grubun medyan değerlerinin fail ve hem fail hem mağdur gruptan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Partneri suçlama alt boyutunda fail grubun ($Mdn = 16,50$); dışsal faktörleri suçlama alt boyutunda mağdur ($Mdn = 7,00$) ve hem fail hem mağdur grubun ($Mdn = 7,00$) medyan değerleri diğer gruplardan yüksektir.

Tablo 3

Şiddet Sorumluluğu Algısı ve Şiddete Yönelik Kabul Edici Tutum Puanlarının SFŞ Grupları Açısından Karşılaştırılması

Değişken	SFŞ Grup	Medyan	χ^2	sd	p
Şiddeti minimize etme	Fail	16,000	46,657	2	< 0,001
	Mağdur	25,000			
	Fail-mağdur	13,000			
Şiddeti kabul etme	Fail	14,000	18,291	2	< 0,001
	Mağdur	18,000			
	Fail-mağdur	8,000			
Partneri suçlama	Fail	16,500	20,433	2	< 0,001
	Mağdur	11,500			
	Fail-mağdur	8,000			
Dışsal faktörleri suçlama	Fail	5,000	10,154	2	0,006
	Mağdur	7,000			
	Fail-mağdur	7,000			
Erkeğin uyguladığı psikolojik şiddeti kabul	Fail	43,000	7,391	2	0,025
	Mağdur	46,000			
	Fail-mağdur	48,000			
Erkeğin uyguladığı fiziksel şiddeti kabul	Fail	28,000	11,932	2	0,003
	Mağdur	28,000			
	Fail-mağdur	31,000			
Kadının uyguladığı psikolojik şiddeti kabul	Fail	25,000	3,138	2	0,208

	Mağdur	27,500			
	Fail-mağdur	28,500			
	Fail	24,000			
Kadının uyguladığı fiziksel şiddeti kabul	Mağdur	33,000	14,026	2	< 0,001
	Fail-mağdur	26,500			

Tartışma

SFŞ, geleneksel FŞ'nin fiziksel boyuttan sanal boyuta taşındığı; buna karşın yıkıma uğraticı etkisini kaybetmeyen hatta zaman ve mekândan bağımsız olarak daha geniş çaplı ve daha yoğun bir zarar verici etki yaratabilen; teknolojinin aynı anda araç, yöntem ve alana dönüştüğü bir ilişki şiddeti türüdür. Konuyla alakalı literatür taraması sürecinde, SFŞ ile geleneksel FŞ'yi ilişkilendiren çalışmaların oldukça kısıtlı olduğu, mevcut çalışmaların büyük bölümünün farklı değişkenler kullanılarak ergenler ile yürütüldüğü görülmüştür. Konusu, geleneksel FŞ'ye ve FŞ'nin sorumluluğuna dair tutumlar ile SFŞ arasındaki ilişkilere dair merak üzerine temellenen bu araştırma, literatürdeki kısıtlı birikime sağladığı katkı ve işaret ettiği yeni sorular açısından önem taşımaktadır. Araştırma bulguları geleneksel FŞ ve SFŞ'nin incelenmesine yönelik iki ayrı kategoride tartışılacaktır.

Araştırmanın ilk sorusu, FŞ'ye yönelik kabul edici tutum ile FŞ'nin sorumluluğuna dair yaklaşımlar arasındaki ilişkiye yöneliktir. Elde edilen bulgular, FŞ'ye yönelik kabul edici tutum ile FŞ uygulayan bireyin davranışına ilişkin sorumluluğu atfetme biçimleri arasında ilişki olduğunu göstermektedir. Erkeğin uyguladığı psikolojik şiddeti kabul etme ile şiddet uygulama noktasında şiddeti kabul, şiddet uygulamadan ötürü partneri suçlama ve dışsal faktörleri suçlama; erkeğin uyguladığı fiziksel şiddeti kabul ile şiddeti minimize etme ve dışsal faktörleri suçlama; kadının uyguladığı psikolojik ve fiziksel şiddeti kabul ile şiddeti minimize etme, kabul etme, partneri suçlama ve dışsal faktörleri suçlama ilişkili bulunmuştur. Araştırmanın bir diğer sorusu ise, söz konusu tutum ve sorumluluğun kadın ve erkekler nazarındaki farklılaşmasını ölçmeyi amaçlamaktadır. Sonuçlar, erkeklerin kadın tarafından uygulanan psikolojik şiddeti kabul edici tutum sergilediğine, kadınların ise kendilerinin uyguladığı psikolojik şiddet için partnerlerini suçladığına işaret etmektedir. Şiddeti kabul edici tutum için genel bir kıyaslama yapıldığında erkeklerin puanının kadınlardan daha yüksek olduğu görülmüştür.

Partner şiddetine karşı tutumun, partner şiddetinin önde gelen yordayıcılarından biri olduğu düşünülmektedir (Gage ve Hutchinson, 2006; Wang, 2016). Fiziksel şiddeti tolere edici tutum gösteren üniversite öğrencilerinin, FŞ uygulama oranının daha yüksek olduğu

belirtilmiştir (Straus, 2004). Kadın ve erkekler arasındaki tutum farklılıklarına dair çalışmalarda kadınların şiddeti haklı görme olasılığının (Koenig ve ark., 2003; Speizer, 2010; Uthman, Lawoko ve Moradi, 2009, 2010) ve şiddeti kabul edici tutumunun (Rani ve Bonu, 2009) erkeklerden daha yüksek olduğu yer almaktadır. Bir diğer araştırmada ise erkekten kadına ve kadından erkeğe yönelen şiddeti kabulün erkeklerde daha yüksek olduğu belirtilmektedir. Aynı araştırmada, erkeklerin kadından erkeğe yönelen şiddeti kabul edici tutumu, cinsel ve fiziksel FŞ faili olma ve fiziksel FŞ mağduru olmaları ile ilişkili bulunmuştur. Kadınların kadından veya erkekten yönelen FŞ'yi onaylayıcı tutumu ise cinsel ve psikolojik FŞ ile ilişkili görülmektedir (Spencer, Morgan, Bridges, Washburn-Busk ve Stith, 2021). FŞ'ye karşı kabul edici bir tutum sergileyen kadınların şiddete uğrama riskinin diğer kadınlara oranla daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Gage, 2005). Straus (2011), kadınların şiddeti kabul edici tutumunun kadına yönelik şiddeti arttırdığını; kadın tarafından uygulanan şiddetin erkek tarafından gelecek karşılık ile kadına yönelik şiddet olasılığını arttıracaklarını; şiddete yönelik kabul edici tutumun hem erkek hem de kadın için FŞ yaşantısına yol açan bir risk etmeni olduğunu aktarmıştır.

Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar, kadınların şiddeti kabul edici tutumu hakkında literatüre farklı bir sonuç eklemektedir. Spencer (2021) ile paralel şekilde erkekler şiddeti kabul edici tutum sergilemede kadınlardan öndedir. Bunun yanında, sonuçlara göre kadınlar şiddet uygulama davranışlarında partnerlerini suçlayıcı bir sorumluluk algısına sahiptir. Erkeklerin şiddeti kabul edici tutumu, Dutton ve Nicholls (2005) tarafından, erkeklerin mağdur oldukları durumlarda mağduriyetlerini daha az bildirdikleri ve kendilerine yönelen kadın şiddetini suç olarak görmedikleri şeklinde açıklanmaktadır. Bu durum erkeklerin mağduriyetinin daha az görünür olmasına neden olmakla beraber kadınların sorumluluk algısını da negatif yönde etkileyebilir. Yanı sıra, literatürde erkeklerin kadından yönelen şiddeti kabul edici tutumunun, cinsel ve fiziksel FŞ faili olmaları ile ilişkili bulunduğu bildirilmiştir. Bu noktada, cinsel veya fiziksel FŞ faili olan erkeklerin kendi hayatlarında maruz kaldıkları olası FŞ türlerini nasıl gördüğü; önceki çalışmalarda bulgularan biçimde kabul edici veya suç olarak görmeyen bir tutum içerisinde iseler, kendi şiddet davranışlarını nasıl değerlendirdikleri merak konusudur. Araştırmadan elde edilen, kadının uyguladığı psikolojik ve fiziksel şiddeti kabul edici tutuma sahip bireylerin, yine kendisi tarafından uygulanan şiddetin sorumluluğunu minimize ederek, partneri veya dışsal faktörleri suçlayarak, şiddeti kabul ederek değerlendirdikleri bulgusu; maruz kalındığında suç olarak

görülmeyen veya mağduriyeti yadsınan şiddet davranışının, uygulamada da üstlenilmeyeceğine işaret ediyor olabilir.

Araştırmanın SFŞ'ye dair soruları, SFŞ mağduru ve faili olan bireylerin geleneksel FŞ'yi kabul edici tutumu ve uyguladıkları FŞ'nin sorumluluğunu atfetme yaklaşımları arasındaki ilişkiyi ve hem cinsiyet grupları hem de SFŞ mağduru ve faili olma durumuna göre farklılaşmayı incelemeye yöneliktir. Analiz sonuçları, SFŞ faili olma durumuyla geleneksel FŞ'yi minimize etme, kabul etme, dışsal faktörleri suçlama ile hem erkek hem kadın tarafından uygulanan psikolojik şiddeti kabul arasında ilişki olduğunu; SFŞ mağduru olma durumunda da minimize etme hariç diğer tüm sorumluluk atfetme yaklaşımları ile hem erkek hem kadın tarafından uygulanan psikolojik şiddeti kabul arasında ilişkiyi ortaya koymaktadır. Ulaşılan sonuçlar, siber şiddet uygulama ve siber şiddete maruz kalma durumlarının her ikisinin de geleneksel FŞ'yi kabul etme ve sorumluluğu kabul yerine negatif yönde atfetme eğilimlerinin ilişkili olduğunu göstermektedir. Elde edilen bir başka sonuç, hem SFŞ faili hem de mağduru olan kişilerin erkeğin uyguladığı fiziksel ve psikolojik şiddeti kabul boyutlarında; SFŞ mağduru kişilerin kadının uyguladığı fiziksel şiddeti kabul boyutunda farklılaştığıdır. Bunun yanında, SFŞ mağduru kişilerin geleneksel şiddete yönelik sorumluluk algısı noktasında şiddeti minimize etme ve kabul etme boyutlarında; SFŞ faili kişilerin partneri suçlama boyutunda hem SFŞ faili hem de mağduru kişiler ile SFŞ mağduru kişilerin ise dışsal faktörleri suçlama boyutunda yüksek değerlere sahip olduğu görülmüştür. Cinsiyet grupları SFŞ mağduru veya faili olmada farklılık göstermemiştir.

Araştırmalar yakın geçmişe kadar erkekten kadına yönelen FŞ üzerine yoğunlaşırken, son yıllarda kadından erkeğe yönelen FŞ'ye ilgi artmıştır. Bu araştırmaların ortak bulgusu, her iki cinsiyetin de yüksek ölçüde mağdur ve fail olduğu, oranların birbirine oldukça yakın seyrettiğidir (Gover, Kaukinen ve Fox, 2008; Katz, Kuffel ve Coblenz, 2002; Próspero, 2009; Romito ve Grassi, 2007; Spencer ve ark., 2021; Straus, 2004). Bu araştırmanın sonuçları önceki bulgularla tutarlılık göstermekte ve cinsiyet gruplarının SFŞ uygulama veya maruz kalmada farklılık göstermediğini doğrulamaktadır.

Daha yeni nesil bir araştırma konusu olan SFŞ ile FŞ ilişkisine dair çalışmalarda, SFŞ'nin geleneksel FŞ ile ilişkili olduğu belirlenmiştir (Borrajo ve ark., 2015; Korchmaros, Ybarra, Langhinrichsen-Rohling, Boyd ve Lenhart, 2013; Lara, 2020; Marganski ve Melander, 2018; Morelli, Bianchi, Chirumbolo ve Baiocco, 2017). Bunun yanında SFŞ'nin, geleneksel ilişki şiddetinin ve yüz yüze gerçekleşen ilişki şiddetinin çevrimiçi uzantısı olabileceğine (Bennett, Guran, Ramos ve Margolin, 2011; Korchmaros ve ark., 2013) veya

tümüyle yeni bir şiddet biçimi olduğuna (Peskin ve ark., 2016) dair sorular netlik kazanmış değildir. Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar, SFŞ'nin yeni bir şiddet biçimi olduğuna dair kanıt sunmamaktadır. Fakat SFŞ faili ve mağduru kişilerin geleneksel FŞ'ye karşı tutumları ile kendilerinin sergiledikleri FŞ davranışlarına karşı algıları; SFŞ'nin geleneksel şiddetin siber dünyadaki uzantısı olabileceği görüşünü destekleyen yöndedir.

SFŞ altında değerlendirilebilecek şiddet davranışlarının kişilerce değerlendirilme şekline dair yürütülen araştırmalarda, siber şiddet davranışlarının geleneksel şiddet davranışları kadar ciddi görülmediğine, hatta daha kabul edilebilir olduğuna dair bulgular mevcuttur (Stonard, 2020). Partner tarafından uygulanan siber takibin istismar olarak tanımlanma olasılığının daha düşük olduğu, fiziksel FŞ'ye kıyasla daha az ciddi ve daha az destek gerektiren bir durum olarak algılandığı, fiziksel olmayan veya cinsellik zorlaması içermeyen davranışların şiddet olarak tanımlanma olasılığının daha düşük olduğu, hatta kimi zaman ilişki seyrine bağlı olarak FŞ ve SFŞ'nin kabul edilebilir görüldüğü belirtilmektedir (Messinger, Birmingham ve DeKeseredy, 2018). SFŞ'nin daha az ciddiye alınıyor oluşu, geleneksel formun dışında sergilenen şiddetin mazur görülmesi yoluyla şiddetin normalize edilmesinin yolunu açıyor olabilir. Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar, SFŞ faillerinin geleneksel FŞ'yi minimize edici, mazur görücü ve kabul edici, uyguladığı şiddetin sorumluluğunu dış faktörlere yükleyici bir tutum sergilediğini ortaya koymaktadır. Şaşırtıcı biçimde, SFŞ mağduru kişiler de -geleneksel FŞ uygulayıcısı oldukları konumda davranışlarını minimize etmeseler de- sorumluluk atfetme noktasında faillele benzer durumdadır. Bu noktada, maruz kalınan veya uygulanan SFŞ'nin, geleneksel ilişki şiddetine - özellikle psikolojik şiddete- yönelik tutum hakkında fikir verici olabileceği düşünülmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Çevrimiçi ve çevrimdışı ilişki şiddeti arasındaki ilişkiyi şiddete yönelik tutum ve sorumluluk algısı bağlamında ele alan bu araştırma, konuyla ilgili sınırlı ve neredeyse tamamı ergenlerden elde edilen veriye dayanan literatüre yetişkinlere ait bulgularla katkıda bulunmayı hedeflemektedir. Bununla birlikte çalışmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır.

Çalışma, Türkiye'de gerçekleştirilmiş fakat konuyla ilgili Türkçe literatür bulunmadığından yabancı kaynak ve veritabanlarına başvurulmuş; burada yer alan veri ve bulgular esas alınmıştır. Bu esnada terminolojik bir karmaşa ile karşılaşmış, SFŞ ve FŞ'nin birçok farklı isimle adlandırıldığı görülmüştür. Kullanılan terimlerin çeşitliliği önceden yayınlanan makalelere ulaşmayı zorlaştırmıştır. Başvurulan literatür tamamen İngilizce

olmakla beraber, terimsel çeşitlilik sebebiyle dikkate değer sonuçların yer aldığı bazı makalelere ulaşlamamış olabilir.

Çalışmanın soruları cinsiyet grupları ve SFŞ kategorileri özelinde tasarlanmıştır. Konuyla ilgili literatürde, kadınların, cinsel ve etnik azınlık grupların, özellikle 18-25 yaş arasındaki genç yetişkinlerin SFŞ'ye maruz kalma riskinin yüksek olduğuna dair kanıtlar bulunmaktadır (Bates, 2016; Dank, Lachman, Zweig ve Yahner, 2014; Fernet ve ark., 2019; King-Ries, 2011; Stonard, 2021; Zweig, Dank, Yahner ve Lachman, 2013). Bu çalışmanın örnekleminin genç yetişkin grubunda kümeleniyor olması literatüre destek verebilecek bir durum olmakla beraber; yaş değişkeninin ele alınmamış oluşu örneklemin yaş yönünden temsil ediciliği açısından bir sınırlılık olarak düşünülebilir. Hem FŞ hem de SFŞ için özellikle yaş grupları, cinsel kimlik ve yönelim grupları, etnik gruplar çerçevesinde tasarlanacak yeni araştırmaların ilgi çekici bulgular doğuracağı düşünülmektedir.

Veri toplama araçlarının tamamı öz bildirim dayanmaktadır. Kişilerin kendilerini şiddete uğrayan ve şiddet uygulayan şeklinde değerlendiriyor olması yanlış bir değerlendirmeye yol açmış olabilir. Araştırma nicel metotla yürütülmüş olmakla beraber, SFŞ mağduru ve faili kişilerle gerçekleştirilecek nitel bir araştırmadan elde edilecek bulgular da kıymetli olabilir. Flörtte Şiddete Yönelik Tutumlar Ölçeğinin orijinal formunda cinsel şiddeti kabul alt boyutu olmasına karşın Türkçe forma bu alt boyutun dahil edilmemiş oluşu da bir sınırlılık olarak görülmektedir. Siber Flört Şiddeti Ölçeği ile siber-cinsel şiddete dair az da olsa bilgi alınabilmişse de geleneksel cinsel şiddete dair başkaca bir bulgu elde edilememiştir.

Çalışmanın özellikle cinsel şiddet yönünde derinleştirilmesi, son yıllarda çokça karşılaşılan müstehcen görüntülerle tehdit, ifşa ve intikam niyetiyle müstehcen içerik yayma gibi olguların, çevrimdışı ilişki şiddeti, şiddet eğilimi, psikopati ve siber zorbalık gibi çok sayıda konuyla ilişkilendirilmesine ve tutum-sorumluluk algısı yönünde incelenmesine olanak sağlayacaktır. SFŞ'nin, siber dünya dışında var olamayacak mağdur ve failer mi oluşturduğu, SFŞ uygulayanların ekranın arkasındaki dünyada da mı şiddet eğilimlerine devam ettikleri, SFŞ'nin yeni bir şiddet biçimi mi yoksa bilinen şiddetin yeni bir kolu mu olduğu soruları halen derinlemesine araştırılmaya ihtiyaç duymaktadır.

Kaynakça

- Akın, A., Gülşen, M., Aşut, S. ve Akca, M. (2012). Yakın İlişkilerde Şiddet Sorumluluğu Ölçeği Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirliği. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(2), 175-184.
- Aldarando, E. ve Cayouette, S. (Ed.). (2002). *Programs for men who batter: Intervention and prevention strategies in a diverse society*. New Jersey: Civic Research Institute.
- Anderson, C. A., Benjamin, A. J., Wood, P. K. ve Bonacci, A. M. (2006). Development and testing of the velicer attitudes toward violence scale: Evidence for a four-factor model. *Aggressive Behavior*, 32(2), 122-136.
- Bakır, A. ve Kalkan, M. (2019). Siber Flört İstismarı Ölçeği'nin Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 14(20), 75-95.
- Bancroft, L. (2002). *Why does he do that? Inside the minds of angry and controlling men*. New York: Berkley Books.
- Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. New Jersey: Prentice Hall.
- Bandura, A. (1978). The self system in reciprocal determinism. *American Psychologist*, 33(4), 344-358.
- Bates, S. (2016). Revenge porn and mental health: A qualitative analysis of the mental health effects of revenge porn on female survivors. *Feminist Criminology*, 12(1), 22-42.
- Bennett, D. C., Guran, E. L., Ramos, M. C. ve Margolin, G. (2011). College students' electronic victimization in friendships and dating relationships: Anticipated distress and associations with risky behaviors. *Violence and Victims*, 26(4), 410-429.
- Borrajo, E., Gámez-Guadix, M. ve Calvete, E. (2015). Cyber dating abuse: Prevalence, context, and relationship with offline dating aggression. *Psychological Reports*, 116(2), 565-585.
- Borrajo, E., Gámez-Guadix, M., Pereda, N. ve Calvete, E. (2015). The development and validation of the cyber dating abuse questionnaire among young couples. *Computers in Human Behavior*, 48, 358-365.
- Brown, C., Flood, M. ve Hegarty, K. (2020). Digital dating abuse perpetration and impact: The importance of gender. *Journal of Youth Studies*, 25(2), 193-208.
- Brown, C. ve Hegarty, K. (2021). Development and validation of the TAR Scale: A measure of technology-facilitated abuse in relationships. *Computers in Human Behavior Reports*, 3.

- Cauffman, E., Feldman, S. S., Jensen, L. A. ve Arnett, J. J. (2016). The (un)acceptability of violence against peers and dates. *Journal of Adolescent Research*, 15(6), 652-673.
- Courtain, A. ve Glowacz, F. (2021). Exploration of dating violence and related attitudes among adolescents and emerging adults. *Journal of Interpersonal Violence*, 36(5-6), NP2975-NP2998.
- Dank, M., Lachman, P., Zweig, J. M. ve Yahner, J. (2014). Dating violence experiences of lesbian, gay, bisexual, and transgender youth. *Journal of Youth and Adolescence*, 43(5), 846-857.
- Dardis, C. M., Edwards, K. M., Kelley, E. L. ve Gidycz, C. A. (2013). Perpetrated childhood abuse and subsequent dating violence attitudes and behaviors. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 22(1), 6-25.
- de La Rue, L., Polanin, J. R., Espelage, D. L. ve Pigott, T. D. (2017). A meta-analysis of school-based interventions aimed to prevent or reduce violence in teen dating relationships. *Review of Educational Research*, 87(1), 7-34.
- Dutton, D. G. ve Nicholls, T. L. (2005). The gender paradigm in domestic violence research and theory: Part 1—The conflict of theory and data. *Aggression and Violent Behavior*, 10(6), 680-714.
- Fazio, R. H. (1990). Multiple processes by which attitudes guide behavior: The Mode Model as an integrative framework. *Advances in Experimental Social Psychology*, 23(C), 75-109.
- Fernet, M., Lapierre, A., Hébert, M. ve Cousineau, M. M. (2019). A systematic review of literature on cyber intimate partner victimization in adolescent girls and women. *Computers in Human Behavior*, 100, 11-25.
- Gage, A. J. (2005). Women's experience of intimate partner violence in Haiti. *Social Science & Medicine*, 61(2), 343-364.
- Gage, A. J. ve Hutchinson, P. L. (2006). Power, control, and intimate partner sexual violence in Haiti. *Archives of Sexual Behavior*, 35(1), 11-24.
- Gelles, R. J. ve Maynard, P. E. (1987). A structural family systems approach to intervention in cases of family violence. *Family Relations*, 36(3), 270.
- Gilchrist, E. (2009). Implicit thinking about implicit theories in intimate partner violence. *Psychology, Crime & Law*, 15(2-3), 131-145.
- Gover, A. R., Kaukinen, C. ve Fox, K. A. (2008). The relationship between violence in the family of origin and dating violence among college students. *Journal of Interpersonal Violence*, 23(12), 1667-1693.

- Hancock, K., Keast, H. ve Ellis, W. (2017). The impact of cyber dating abuse on self-esteem: The mediating role of emotional distress. *Cyberpsychology*, 11(2).
- Hansen, M. ve Harway, M. (1993). *Battering and family therapy*. London: SAGE Publications Inc.
- Hearn, J. (1998). *The violence of men: How men talk about and how agencies respond to men's violence to women*. California: SAGE Publications Inc.
- Henning, K., Jones, A. R. ve Holdford, R. (2005). "I didn't do it, but if I did I had a good reason": Minimization, denial, and attributions of blame among male and female domestic violence offenders. *Journal of Family Violence*, 20(3), 131-139.
- Hinduja, S. ve Patchin, J. W. (2021). Digital dating abuse among a national sample of U.S. youth. *Journal of Interpersonal Violence*, 36(23-24), 11088-11108.
- Katz, J., Kuffel, S. W. ve Coblenz, A. (2002). Are there gender differences in sustaining dating violence? An examination of frequency, severity, and relationship satisfaction. *Journal of Family Violence*, 17(3), 247-271.
- King-Ries, A. (2011). Teens, technology, and cyberstalking: The domestic violence wave of the future. *Texas Journal of Women and the Law*, 20(2), 131-164.
- Koenig, M. A., Lutalo, T., Zhao, F., Nalugoda, F., Wabwire-Mangen, F., Kiwanuka, N., Wagman, J., Serwadda, D., Wawer, M. ve Gray, R. (2003). Domestic violence in rural Uganda: Evidence from a community-based study. *Bulletin of the World Health Organization*, 81(1), 53-60.
- Korchmaros, J. D., Ybarra, M. L., Langhinrichsen-Rohling, J., Boyd, D. ve Lenhart, A. (2013). Perpetration of teen dating violence in a networked society. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 16(8), 561-567.
- Kropp, P. R. ve Gibas, A. (2011). The spousal assault risk assessment guide (SARA). *Handbook of violence risk assessment* içinde (s. 237-260). Londra: Routledge,
- Lachapelle, M., Fernet, M., Hébert, M. ve Guyon, R. (2021). A mixed methods approach exploring risk factors associated with cyber dating victimization and resilience in adolescents and emerging adults. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 31(5), 1-21.
- Lara, L. (2020). Cyber dating abuse: Assessment, prevalence, and relationship with offline violence in young Chileans. *Journal of Social and Personal Relationships*, 37(5), 1681-1699.

- Lee, B. H. ve O'Sullivan, L. F. (2014). The ex-factor: Characteristics of online and offline post-relationship contact and tracking among Canadian emerging adults. *Canadian Journal of Human Sexuality*, 23(2), 96-105.
- Leisring, P. A. ve Giumetti, G. W. (2014). Sticks and stones may break my bones, but abusive text messages also hurt. *Partner Abuse*, 5(3), 323-341.
- Lindsay, M., Booth, J. M., Messing, J. T. ve Thaller, J. (2015). Experiences of online harassment among emerging adults: Emotional reactions and the mediating role of fear. *Journal of Interpersonal Violence*, 31(19), 3174-3195.
- Marganski, A. ve Melander, L. (2018). Intimate partner violence victimization in the cyber and real world: Examining the extent of cyber aggression experiences and its association with in-person dating violence. *Journal of Interpersonal Violence*, 33(7), 1071-1095.
- Melander, L. A. (2010). College students' perceptions of intimate partner cyber harassment. *Cyberpsychology, Behavior and Social Networking*, 13(3), 263-268.
- Messinger, A. M., Birmingham, R. S. ve DeKeseredy, W. S. (2018). Perceptions of same-gender and different-gender intimate partner cyber-monitoring. *Journal of Interpersonal Violence*, 36(7-8), NP4315-NP4335.
- Morelli, M., Bianchi, D., Chirumbolo, A. ve Baiocco, R. (2017). The cyber dating violence inventory. Validation of a new scale for online perpetration and victimization among dating partners. *European Journal of Developmental Psychology*, 15(4), 464-471.
- Neidig, P. H., Friedman, D. H. ve Collins, B. S. (1985). Domestic conflict containment: A spouse abuse treatment program. *Social Casework*, 66(4), 195-204.
- Neuger, C. C. ve Polling, J. N. (Ed.). (2004). *Men's work in preventing violence against women*. New York: Routledge.
- Nunes, K. L., Pedneault, C. I. ve Hermann, C. A. (2022). Do attitudes toward violence affect violent behavior? *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 31(7), 835-850.
- Paat, Y. F., Markham, C. ve Peskin, M. (2020). Psycho-emotional violence, its association, co-occurrence, and bidirectionality with cyber, physical and sexual violence. *Journal of Child and Adolescent Trauma*, 13(4), 365-380.
- Pence, E. ve Paymar, M. (1993). *Education groups for men who batter: The Duluth Model*. New York: Springer.
- Peskin, M. F., Markham, C. M., Shegog, R., Temple, J. R., Baumler, E. R., Addy, R. C., Hernandez, B., Cuccaro, P., Gabay, E. K., Thiel, M. ve Emery, S. T. (2017).

- Prevalence and correlates of the perpetration of cyber dating abuse among early adolescents. *Journal of Youth and Adolescence*, 46(2), 358-375.
- Pornari, C. D., Dixon, L. ve Humphreys, G. W. (2013). Systematically identifying implicit theories in male and female intimate partner violence perpetrators. *Aggression and Violent Behavior*, 18(5), 496-505.
- Price, E. L., Byers, E. S. ve Flört Şiddeti Araştırma Ekibi. (1999). The Attitudes Towards Dating Violence Scales: Development and initial validation. *Journal of Family Violence*, 14(4), 351-375.
- Próspero, M. (2009). Sex-symmetric effects of coercive behaviors on mental health?: Not exactly. *Journal of Interpersonal Violence*, 24(1), 128-146.
- Rani, M. ve Bonu, S. (2009). Attitudes toward wife beating: A cross-country study in Asia. *Journal of Interpersonal Violence*, 24(8), 1371-1397.
- Reed, L. A., Tolman, R. M. ve Ward, L. M. (2016). Snooping and sexting: Digital media as a context for dating aggression and abuse among college students. *Violence Against Women*, 22(13), 1556-1576.
- Reed, L. A., Tolman, R. M. ve Ward, L. M. (2017). Gender matters: Experiences and consequences of digital dating abuse victimization in adolescent dating relationships. *Journal of Adolescence*, 59, 79-89.
- Romito, P. ve Grassi, M. (2007). Does violence affect one gender more than the other? The mental health impact of violence among male and female university students. *Social Science and Medicine*, 65(6), 1222-1234.
- Schnurr, M. P., Mahatmya, D. ve Basche, R. A. (2013). The role of dominance, cyber aggression perpetration, and gender on emerging adults' perpetration of intimate partner violence. *Psychology of Violence*, 3(1), 70-83.
- Scott, K. ve Straus, M. (2007). Denial, minimization, partner blaming, and intimate aggression in dating partners. *Journal of Interpersonal Violence*, 22(7), 851-871.
- Senkans, S., McEwan, T. E. ve Ogloff, J. R. (2020). Conceptualising intimate partner violence perpetrators' cognition as aggressive relational schemas. *Aggression and Violent Behavior*, 55, 101456.
- Smith, K., Cénat, J. M., Lapierre, A., Dion, J., Hébert, M. ve Côté, K. (2018). Cyber dating violence: Prevalence and correlates among high school students from small urban areas in Quebec. *Journal of Affective Disorders*, 234, 220-223.
- Speizer, I. S. (2010). Intimate partner violence attitudes and experience among women and men in Uganda. *Journal of Interpersonal Violence*, 25(7), 1224-1241.

- Spencer, C. M., Morgan, P., Bridges, J., Washburn-Busk, M. ve Stith, S. M. (2021). The relationship between approval of violence and intimate partner violence in college students. *Journal of Interpersonal Violence*, 36(2), 212-231.
- Stith, S. M., Smith, D. B., Penn, C. E., Ward, D. B. ve Tritt, D. (2004). Intimate partner physical abuse perpetration and victimization risk factors: A meta-analytic review. *Aggression and Violent Behavior*, 10(1), 65-98.
- Stonard, K. E. (2020). "Technology was designed for this": Adolescents' perceptions of the role and impact of the use of technology in cyber dating violence. *Computers in Human Behavior*, 105.
- Stonard, K. E. (2021). The prevalence and overlap of technology-assisted and offline adolescent dating violence. *Current Psychology*, 40(3), 1056-1070.
- Straus, M. A. (2011). Gender symmetry and mutuality in perpetration of clinical-level partner violence: Empirical evidence and implications for prevention and treatment. *Aggression and Violent Behavior*, 16(4), 279-288.
- Straus, M. A. (2004). Prevalence of violence against dating partners by male and female university students worldwide. *Violence Against Women*, 10(7), 790-811.
- Taylor-Browne, J. ve Croke, M. (2002). What works in reducing domestic violence? A comprehensive guide for professionals. *Child & Family Social Work*, 7(4), 325-326.
- The Jamovi Project. (2021). jamovi (1.6.3.)[Bilgisayar uygulaması yazılımı]. <https://www.jamovi.org>
- Uthman, O. A., Lawoko, S. ve Moradi, T. (2009). Factors associated with attitudes towards intimate partner violence against women: A comparative analysis of 17 sub-saharan countries. *BMC International Health and Human Rights*, 9(14).
- Uthman, O. A., Lawoko, S. ve Moradi, T. (2010). Sex disparities in attitudes towards intimate partner violence against women in sub-saharan Africa: A socio-ecological analysis. *BMC Public Health*, 10(223).
- van den Berg, H. ve van Hemert, D. A. (2021). Becoming a violent extremist: A general need and affect model of psychological variables. *Behavioral Sciences of Terrorism and Political Aggression*.
- Wang, L. (2016). Factors influencing attitude toward intimate partner violence. *Aggression and Violent Behavior*, 29, 72-78.
- Yahner, J., Dank, M., Zweig, J. M. ve Lachman, P. (2015). The co-occurrence of physical and cyber dating violence and bullying among teens. *Journal of Interpersonal Violence*, 30(7), 1079-1089.

Yumuşak, A. ve Şahin, R. (2014). Flörtte Şiddete Yönelik Tutum Ölçeklerinin güvenilirlik ve geçerlik çalışması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(49), 233-252.

Yun, S. H. ve Vonk, M. E. (2011). Development and initial validation of the Intimate Violence Responsibility Scale (IVRS). *Research on Social Work Practice*, 21(5), 562-571.

Zweig, J. M., Dank, M., Yahner, J. ve Lachman, P. (2013). The rate of cyber dating abuse among teens and how it relates to other forms of teen dating violence. *Journal of Youth and Adolescence*, 42(7), 1063-1077.